

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 4 Sayı: 19 Volume: 4 Issue: 19

Güz 2011 Fall 2011

www.sosyalarastirmalar.com

REŞİD İSKENDEROĞLU'NUN HATIRALARINDA CAHİT SITKI TARANCI*
“CAHİT SITKI TARANCI IN THE MEMOIR BOOK OF REŞİD İSKENDEROĞLU”

Necati TONGA**

Özet

Ziya Osman Saba, Baki Süha Ediboğlu, Salim Şengil, Elif Naci, Halil Soyuer, Cahit Külebi ve Oktay Akbal eserlerinde Cahit Sıtkı Tarancı ile ilgili hatıralarına yer veren belli başlı yazarlar olarak dikkat çeker. Bu yazarların yanı sıra Cahit Sıtkı Tarancı'nun hem teyzezâdesi hem de çocukluk ve gençlik yılları dostu olan Reşid İskenderoğlu, '*Cahit Sıtkı Tarancı ile Anılar*' adlı eserinde Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının bu önemli şairini çeşitli cepheleriyle ele alıp değerlendirmiştir.

Yazar, kitabında Cahit Sıtkı Tarancı'nun fizikî özellikleri ve mizacı ile ilgili pek çok ayrıntıya yer vermiştir. Bu sebeple İskenderoğlu'nun adı geçen eseri, Cahit Sıtkı'nun dünyasını anlayabilmemiz için bir kılavuz kitaptır.

Yirmi dokuz bölümden ve eklerden oluşan bu hatıra kitabı, Cahit Sıtkı Tarancı'nun Peyami Safa, Yahya Kemal, Ahmet Haşim, Necip Fazıl ve Orhan Veli gibi isimlerle olan ilişkileri ile şairin bu edebiyatçılar hakkındaki duygu ve düşüncelerine yer vermesi bakımından dikkat çeker.

Makalemizde, Cahit Sıtkı ile ilgili müstakil tek hatıra kitabına imza atan Reşid İskenderoğlu'nun Cahit Sıtkı Tarancı ile ilgili hatıralarını, bu hatıralara yansıyan Tarancı portresini değerlendirmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Hatıra, Şiir, Reşid İskenderoğlu, Cahit Sıtkı Tarancı.

Abstract

Ziya Osman Saba, Baki Süha Ediboğlu, Salim Şengil, Elif Naci, Halil Soyuer, Cahit Külebi and Oktay Akbal are some of the writers who mention their memories about Cahit Sıtkı Tarancı in their writings. In addition to these writers Reşid İskenderoğlu, who is the son of Cahit Sıtkı's aunt and also a close friend of him during his teenage, presents various aspects of this important poet of the republican period in his book titled "Memories with Cahit Sıtkı Tarancı".

In his book the author gives many details about the physical properties and nature of Cahit Sıtkı. Therefore this book is a guide to understand Cahit Sıtkı as a whole.

The book, which consists of twenty nine chapters and an appendix, is a considerable work as it deals with Cahit Sıtkı's feelings and opinions about authors like Peyami Safa, Yahya Kemal, Ahmet Haşim, Necip Fazıl and Orhan Veli.

* Dicle Üniversitesi tarafından 7-9 Ekim 2010 tarihleri arasında düzenlenen Doğumunun Yüzüncü Yılında Uluslararası Cahit Sıtkı Tarancı Sempozyumu'nda sunulan bildiri metninin geliştirilmiş şeklidir.

** Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi, Kırıkkale.

Reşid İskenderoğlu is the only person who wrote a memoir book that is entirely about Cahit Sıtkı. This study tries to analyze these memories and present the personality of Cahit Sıtkı.

Key Words: Memoir, Poetry, Reşid İskenderoğlu, Cahit Sıtkı Tarancı.

GİRİŞ

*“Değil kardeşim, dal yeşil değil, gök mavi değil,
Bilsen! Ben hangi âlemdeyim, sen hangi âlemde”
Cahit Sıtkı Tarancı,
İmkânsız Dostluk şiirinden*

Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının önemli şairlerinden biri olan Cahit Sıtkı Tarancı ile ilgili hatıra türünde kaleme alınan yazılar, şairin önemine nispeten oldukça azdır. Ziya Osman Saba'nın Varlık dergisinde yayınladığı “*Cahit’le Günlerimiz*” adlı yazı serisi, Tarancı ile ilgili hatıra metinlerinin başında gelir ki bu yazı, daha sonra *Ziya’ya Mektuplar*’ın giriş kısmında yer almıştır(Tarancı, 2001: 5–44). Bu yazı, şiir yolculuğuna çıkmış iki gencin samimî dostluklarını hatıralar eşliğinde yansıttığı gibi, bu iki şairin şiir anlayışı hususunda nasıl bir etkileşime girdiğini de göstermektedir.

Ziya Osman Saba'nın bu yazısından sonra beş yazarın, hatıra kitabında Cahit Sıtkı Tarancı'yı “*edebî portrelerden biri olarak*” ele aldıkları ve onunla ilgili hatıralarını yazdıkları görülmüştür. Baki Süha Ediboğlu, *Bizim Kuşak ve Ötekiler* adlı kitabında döneminin pek çok şairi ile birlikte Cahit Sıtkı'yı da ele almış, onunla tanışmasını, dostluklarını, şairin mizacını aksettirecek birkaç hatırasını yazmıştır (Ediboğlu, 1968: 106–119).

Baki Süha Ediboğlu'na ek olarak Salim Şengil *Anılardan Kalan Portreler*(Şengil, 1991: 34–47), Elif Naci *Anılardan Damlalar*(Naci,1981: 83), Cahit Külebi *İçki Sevda Dolu Yolculuk*(Külebi;,2007:82-86) ve Halil Soyuer *Şair Dostlarım*(Soyuer, 2004:107–117) adlı kitaplarında Cahit Sıtkı Tarancı için bir bölüm ayırmış ve şairle ilgili hatıralarına yer vermişlerdir. Yukarıdaki isimlerden farklı olarak Oktay Akbal, *Şair Dostlarım İzlenimler Anılar* adlı kitabının Ziya Osman Saba bölümünde Tarancı ile ilgili hatıralarını da aktarmıştır ve şair için özel bir bölüm açmamıştır (Akbal, 1964: 31–44).¹

Yukarıda saydığımız hatıra kitaplarından başka Reşid İskenderoğlu, *Cahit Sıtkı Tarancı ile Anılar* adlı eserinde Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının bu önemli şairini çeşitli cepheleriyle ele alıp değerlendirmiştir. Bu yazımızda Reşid İskenderoğlu'nun Cahit Sıtkı ile ilgili hatıralarını kaleme aldığı bu eseri ve Cahit Sıtkı Tarancı'nun bu esere yansıyan yönlerini değerlendirmeye çalışacağız.

REŞİD İSKENDEROĞLU'NUN HATIRALARINDA CAHİT SITKI TARANCI

*Felek ne kadar kahretse kalbimize,
Zaman zaman hatırladığımız olur
Hangi dilber ilk aşkı tattırdı bize;
Bir hâtrayla yaşadığımız olur.*

*Cahit Sıtkı Tarancı,
İlk Aşk şiirinden*

Avukat Reşid İskenderoğlu, Cahit Sıtkı Tarancı'nun teyzesinin oğlu, çocukluk ve gençlik yılları arkadaşısıdır². Yazar, *Cahit Sıtkı Tarancı ile Anılar*

¹ Şüphesiz ki Cahit Sıtkı Tarancı ile ilgili hatıralar, sadece bu eserlerle sınırlı değildir ve periyodiklerde de şairi ele alan pek çok yazı mevcuttur. Biz belli başlı hatıra kitaplarına ve yazılara değindik. Cahit Sıtkı'yı ele alan kaynaklarla ilgili geniş bir bibliyografya için bkz: Korkmaz, Ramazan(2002). *İkaros'un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı*, Ankara:Akçağ Yay., s.331-346.

² Beylerbeyi Gazi İskender Paşa'nın torunu olan Reşid İskenderoğlu, Cahit Sıtkı Tarancı'nun Nazıma teyzesinin oğludur. *Zarif Bir Şaire, Vakıflar ve Yönetimi, İnsan Hakları Bakımından Karar Tashihi, Beğlerbeği Gazi İskender Paşa, Diyarbakir Beğlerbeği Gazi İskender Paşa-2 ve Bilginler, Diyarbakırlı Şair Dede ve Ozan Torun* Reşid İskenderoğlu'nun yayınlanmış belli başlı kitaplarıdır.

kitabını “Şefkat, sevgi ve hatırsınaslığıyla temayüz etmiş bulunan rahmetli teyzem; Hacı Arife Tarancı'nun aziz hatırasına ithaf ettim. R.İ.” notuyla Cahit Sıtkı'nın annesinin ruhuna ithaf etmiştir.

Avukat Reşid İskenderoğlu

Reşid İskenderoğlu, kitabının sunuş kısmında Cahit Sıtkı ile olan yakınlığını kısaca belirtmiş ve bu hatıra kitabını yazmaktaki amacını şöyle açıklamıştır:

“Şair Cahit Sıtkı Tarancı, çocukluk ve gençlik yılları arkadaşım ve teyzezâdemdir. Hem de en çok sevdiğim bir teyzem ve de en çok sevdiğim bir teyzeğludur. Kendisile birçok söyleşilerimiz olmuştur. Bu arada onun duygu ve düşüncelerini simgeleyen bazı anılarım olmuştur. Belleğimin yardım ettiği oranda bunları bu kitapta, tuttuğum notları da dikkate alarak toplamaya ve belirtmeye gayret edeceğim. Cumhuriyet döneminin en çok okunan ve beğeni toplayan şairi olarak, onun bu niteliği, yaşantısı ve biyografisi ile ilgili inceleme yapacak veya yazacak olanlara da yarayacağı ümidini taşıyorum.”(İskenderoğlu, 1993:3).

Kitabını kaleme alırken birçok kişiden teşvik ve telkinler aldığını belirten Reşid İskenderoğlu, bu hatıraları kaleme almasında İnci Enginün'ün *Cahit Sıtkı Tarancı Evime ve Nihal'e Mektuplar* adlı eserinin sunuş bölümündeki şu temennisinden esinlendiğini belirtmiştir:

Elbette ki bu mektuplar tam değildir. Cahit Sıtkı Tarancı'nın kimseyle didişmeye, kimseyle kötü kişi olmaya kalkışmayan dost çehresi, başkalarına yazdığı mektuplara da yansımış olmalı. Umarım ki onlar da bir gün yayımlanır ve biz şiirinden hiç taviz vermeyen sanatçıyı bütün cepheleri ile de tanırız.”(Enginün, 1989:VI).

Nitekim Reşid İskenderoğlu, yukarıdaki temennilere uyarak çeşitli hatıra ve izlenimlerle birlikte şairin kendisine yazdığı bir mektubu da kitabında neşretmiştir. İskenderoğlu, kitabının sunuş kısmında Cahit Sıtkı Galatasaray Lisesi'nde öğrenci iken; kendisinin de Fevziye(*Işık*) Lisesi'nde öğrenci olduğunu, hafta sonu tatillerinde ya Beyoğlu'nda bir pastanede yahut dayıları Fevzi Piriñçioğlu'nun evinde diğer kuzenleri ile birlikte buluştuklarını, bu buluşmaların olmadığı zamanlarda Cahit Sıtkı'nın Ziya Osman Saba'ya misafir olduğunu belirtmiştir³.

Tebliğimi sunmak amacıyla Diyarbakır'a geldiğim günün sabahında, Sayın Reşid İskenderoğlu ile karşılaşmak ve tanışmak benim için büyük bir bahtiyarlık olmuştur. Sayın İskenderoğlu'nun Cahit Sıtkı Tarancı ile ilgili yazdıklarının benim tebliğimde değerlendirdiğim kitapla sınırlı kalmadığını, ilerleyen yıllarda yazdığı *Haydi Abbas [Şair Tarancı'dan]* ve *Memleket İsterim [Cahit Sıtkı Tarancı]* adlı kitaplarında da Cahit Sıtkı Tarancı'yı değerlendirdiğini adıma imzaladığı bu iki zarif kitaptan öğrendim. İlerleyen yaşına rağmen araştırmacı ruhundan bir şey kaybetmeyen Reşid İskenderoğlu'na Allah'tan sağlıklı ve uzun bir ömür dilerim.(N.T)

³ Cahit Sıtkı'nın annesine yazdığı 11.11.1930 tarihli mektubundaki şu satırlar, İstanbul'da okuyan kuzenlerin sık sık görüştüğünü göstermektedir: “Ferit, Reşit, Barık Beyler afiyettedirler!... Ferit Hukuk'a devam ediyor. İş bulmuş. Fakat henüz devama başlamadı... Reşit'i de sık sık görüyorum. Hiç canı sıkılmıyor.”, Enginün, İnci, age., s.17 [Ferit Alpiskender, Cahit Sıtkı'nın teyzesinin oğlu ve Barık Uluğ da halasının oğludur.]

Tarancı'nın şiire başlayışının Galatasaray Lisesi'nin onuncu sınıfındayken olduğunu belirten yazar, şairi esas olarak tanıtan şeyin Peyami Safa'nın Cumhuriyet gazetesindeki yazısı olduğuna işaret eder ve şöyle bir hatırasını aktarır:

“Ben o sırada Şişli Sıhhat Yurdu hastanesinde apandisitinden ameliyat olmam dolayısıyla yatıyordum. Okuldan bir kız arkadaşım E.H. ziyaretime gelmişti. Elinde bir Cumhuriyet gazetesi vardı. Hatır sorma faslından sonra:

—Sen genç şairleri takip ediyorsun. Belki bunu da tanırsın bak, Peyami Safa çok beğenmiş. Biz de evde okuduk ağabeylerimle birlikte çok beğendik, al oku dedi ve gazeteyi bana uzattı. Okuduktan sonra:

—Tanışmak ister misin? diye sordum. Cevaben,

—Şiirleri kadar güzel midir? Sonra hayal kırıklığına uğramıyayım. Zira Orhan Seyfi'yi şiirlerinden çok beğenir öyle hayal ederdim. Bir gün Büyükkada'da bir aile toplantısında beni tanıştırdılar. Gayri ihtiyarî, AA diye hayretimi ifade edince, şair gülererek bana:

— Hanım kızım galiba inkisar-ı hayale uğradı demişti. Ben bu konuşmayı Cahid'e aktardım. O da kahkahalarla gülererek 'öyle ise onu güzel hayaliyle baş başa bırak, tanıştırmadan vazgeç. Zira insan hayal ettiği müddetçe yaşar dedi.'”(İskenderoğlu, 1993:4).

Hatıra kitabının sunuş kısmını bu hatırasıyla noktlayan Reşid İskenderoğlu, kitabını yirmi dokuz bölüm halinde düzenlemiş, bu bölümlerde Cahit Sıtkı'yı ve şiirini çeşitli cepheleriyle ele alıp değerlendirmiştir.

Bu bölümler içerisinde en dikkat çekici olanlar, şairin diğer edebiyatçılarla olan ilişkilerinin ele alındığı kısımlardır. İskenderoğlu, hatıralarının I. Bölümünde Cahit Sıtkı Tarancı'nın Peyami Safa ile olan ilişkisini ele almıştır.

Peyami Safa, 1932 yılında Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan “Bugünkü Türk Şiiri” ve “Yeni Bir Şair I”, “Yeni Bir Şair II” başlıklı yazılarıyla Cahit Sıtkı'yı edebiyat âlemine tanıtmış, onu “İstikbâlin Abdülhâk Hamid'i” olarak niteleyerek dikkatleri onun üzerine çekmiştir. Bu yazılar neticesinde Cahit Sıtkı Tarancı ile Peyami Safa arasında sıkı bir dostluk kurulmuş, Cahit Sıtkı ilk kitabı *Ömrümde Sükût*'u “Büyük Dostum Peyami Safa'ya” ithafıyla yayınlamıştır. Peyami Safa hakkındaki ilk biyografi kitabını da bu dostluğun bir neticesi olarak Cahit Sıtkı'nın kaleme aldığı bilinmektedir.

Reşid İskenderoğlu, Peyami Safa ile Cahit Sıtkı'nın dostluklarının derecesini bir hatırayı neşrederek vurgular:

“Üstadla, Cahit Sıtkı arasında çok samimi ve sıkı bir dostluk doğdu. Ve ölümünün az öncesine kadar devam etti. O kadar ki Peyami Safa'nın evlendiği gece, onun mutluluğuna katılan Cahit, içkiyi fazla kaçırınca rahatsızlandı. Gecikmiş bir evlilik yapan Üstat Peyami Safa, bir dost ve ağabey anlayışı ile o zıfaf gecesi, şairi kendi evinde misafir etmek âlicenaplığını da göstermiştir.””(İskenderoğlu, 1993:6).

Yaklaşık on beş yıl süren Cahit Sıtkı ve Peyami Safa dostluğu, Cahit Sıtkı Tarancı'nın *Memleket İsterim* adlı şiirinin ve Nazım Hikmet için yazdığı bir şiirin yayınlanmasından sonra bozulmuştur. Reşid İskenderoğlu, kitabında Peyami Safa'nın tavrındaki bu değişimi fevri, haksız ve insafsız bulduğunu belirtmiştir:

“Benim gibi Cahid'i yakından tanıyanlar, onun fikir yapısını, ailevi durumunu ve içinde yetiştiği çevreyi iyi bilenler, ona böyle haksız ve insafsız ithamda bulunmazlar, bulunamazlar. Nazım hakkında şiir yazmak, onun şiirlerini okumak ve beğenmek, onun temsil ettiği ve bugün iflas etmiş olduğunu gördüğümüz ideolojisine sempati duymak veya benimsemiş olmak değildir. Bir şair gözü ve duyusu ile şairiyeti takdirdir. Yoksa Cahit Sıtkı'nın o ideoloji ile uzak yakın bir ilişki ve ilgisi mevcut olmamıştır.””(İskenderoğlu, 1993:7).

Yazar, hatıralarının II. Bölümünde *Ömrümde Sükût* dolayısıyla Nurullah Ataç'ın yazdığı bir eleştiri yazısını değerlendirmiş, Reşat Nuri'nin Cahit Sıtkı'nın şiirleri ve Hüseyin Rahmi'nin şairin hikâyeleri ile ilgili olumlu değerlendirmeleri olduğunu kısa anekdotlarla anlatmıştır.

Cahit Sıtkı Tarancı'yı ve şiirini takdir eden önemli edebiyatçılardan biri de Yahya Kemaldir ki Reşid İskenderoğlu, bu takdir ediş bizzat şahit olmuştur ve hatıralarının III. bölümünde bunu şöyle anlatır:

"Haftızam beni yanıltmuyorsa 1935 yılı yazında Ankara'dan İstanbul'a gidiyordum. Haydarpaşa'dan Kadıköy vapuruna bindim. Vapur çok kalabalıktı. Lüks mevkide bir yer bularak iliştim. Elimdeki gazeteyi okumaya dalmıştım. Aynı sırada Yahya Kemal ve karşısında o zamanki milletekilerinden biri oturuyordu. Bir konuyu konuşuyorlardı. Bir ara Üstat, muhababına:

—Efendim, metafizik bir şair dedi. Karşısındaki zat sordu

—Kim bu şair Üstat? cevaben,

—Genç kuşaktan Cahit Sıtkı deyince ben de dikkatle o tarafa yöneldim.

—Hangi şiiri Üstat sorusuna da Yahya Kemal,

—*"Sanatkârın Ölümü"* adlı şiiri dedi. Neşir edildiği dergiyi köprüde aldım. Kadıköy'e kadar okurken çok beğendim ve ezberledim. Bulup okumanızı tavsiye ederim dedi." (İskenderoğlu, 1993: 12).

İskenderoğlu şahit olduğu bu vak'ayı Cahit Sıtkı'ya anlattığında, şairin simasını büyük bir haz ve memnuniyetin kapladığını belirtmektedir. Çünkü İskenderoğlu'na göre Cahit Sıtkı, şiir vadisinde şöhrete kavuşurken özellikle iki şairin, Yahya Kemal ve Ahmet Haşim'in beğenilerini ve fikirlerini beklemiştir.

Cahit Sıtkı'nın hastalanıp Ankara Numune Hastanesinde yattığı sırada, bitişiğindeki odada da Yahya Kemal yatmaktadır. Yan odada yatan hastanın Cahit Sıtkı olduğunu öğrenen Yahya Kemal, şairin ölümü üzerine *"Çok yazık, Türk edebiyatı mümtaz ve gerçek bir şairini kaybetti."* diye üzüntülerini dile getirmiştir. Reşid İskenderoğlu, bu olayı şairin kız kardeşi Nihal Erkmenoğlu'ndan dinlediğini yazar.

Yazar, hatıralarının IV. Bölümünde Cahit Sıtkı ile Ahmet Haşim ilişkisini ele almıştır. Reşid İskenderoğlu, Cahit Sıtkı'nın şairlik basamaklarında ilerlerken, Ahmet Haşim'den bir eleştiri yazısı beklentisi içerisinde olduğunu, fakat bu beklentinin Ahmet Haşim'in ölümü üzerine gerçekleşemediğini belirtmiştir. Ahmet Haşim'in ölümü üzerine Cahit Sıtkı Tarancı'nın *"Sorma çok üzgünüm. Edebiyatımızın yeri zor doldurulacak büyük bir ismi ebediyete göçtü. Hem de biraz erken."* (İskenderoğlu, 1993: 15) dediğini yazmıştır.

Yazar, Cahit Sıtkı Tarancı ile ilgili hatıralarının V. Bölümünde şairin Necip Fazıl ile olan dostluğuna dikkat çeker. Necip Fazıl ve Cahit Sıtkı ile bir akşam vakti İstiklal Caddesinde karşılaşan İskenderoğlu bu karşılaşma ânını şöyle anlatır:

"Tepebaşı Tiyatrosundan çıktıktan sonra Taksim'e doğru arkadaşlarla beraber yürürken İstiklâl Caddesinde tam Galatasaray Lisesi'nin önünde Cahit'e rastladım, sallanıyordu, daha doğrusu sağa sola yalpalıyordu, yanında kendisinden daha boylu bir zat vardı. Yanına yaklaştım ve:

—Hayrola teyze oğlu, bu saatte nereye böyle? diye sordum.

—Üstatla tatlı bir demlenme zevkinde idik. Üstat, haydi çıkalım İstiklal Caddesi kaldırımına. Üç defa nara atıp dönelim dedi. Bu keyfi yerine getirmeye geldik dedi.

Sonra Üstat dediği zatı sordum. Meşhur şair Necip Fazıl diye cevapladı." (İskenderoğlu, 1993: 16).

Reşid İskenderoğlu hatıra kitabının ilerleyen bölümlerinde Cahit Sıtkı'nın diğer edebiyatçılarla olan ilişkisini ele almaya devam eder. Kitabın XII. Bölümü *Cahit Sıtkı ve Baki Süha Ediboğlu* başlığını taşır ki bu bölümde yazar bu iki şairin dostluklarını ele almıştır. Dönemin Ankara'sının meşhur edebî muhitlerinde tanışan iki şair, kısa zamanda dost olmuşlardır. Cahit Sıtkı Tarancı, o yıllarda bazı öykülerini ve düzyazılarını müstear isimle yayınlamak ister ve arkadaşlarından kendisine bir müstear isim bulmalarını rica eder. Baki Süha, ona müstear isim olarak *İrfan Kudret* ismini kullanmasını teklif eder, fakat şair *"hem irfanlı hem kudretli olmak çok iddialı bir isimdir"* diyerek bu ismi kabullenmez ve *Cevat Sadık* müstear adını tercih ederek kullanır (İskenderoğlu, 1993: 31–32).

Yazar, hatıra kitabının XIII. Bölümünde Cahit Sıtkı'nın Orhan Veli'nin şiirine bakışını özellikle "*Kitabe-i Seng-i Mezar*" şiirinden hareketle değerlendirmiştir. Bilindiği üzere *Kitabe-i Seng-i Mezar* şiiri ve özellikle bu şiirin "*Yazık Oldu Süleyman Efendiye*" mısraı, edebiyat âleminde bir dönem latife ve tenkit konusu olarak dillerde dolaşmıştır. Reşid İskenderoğlu da o tarihlerdeki hâkim anlayışına kapılarak bu şiire alaylı bir şekilde yaklaşmakta ve bu şiiri eleştirmektedir.

Yazar, Cahit Sıtkı ile bir sohbetleri sırasında bu şiir hakkındaki görüşlerini sorar. Bu hususta aldığı cevap, Cahit Sıtkı'nın Garip şiir hareketine bakış açısını göstermesi bakımından dikkat çekicidir:

"Yazık Oldu Süleyman Efendiye şiiri latife ve tenkit konusu olarak dillerde dolaşıyordu. Cahit'e bu husustaki görüşünü sordum. Ve bu da şiir mi dedim. Tabiri caizse sarımsak kokuyor, diye ilave etmiştim. Bana cevaben:

—Orhan gerçekçi bir şairdir. O alışılmışın ve hoş giden şiir geleneğinin dışında yeni bir şiir anlayışı getirmiştir. Senin edebiyata ilgin ve yakınlığın dolayısıyla böyle bir tenkide katılmanı yadırgadım. O şiiri bir kere daha üzerinde düşünerek oku demiş ve eklemiştir. Şair bir şekil ve kalıp içinde kalamaz. Bu takdirde yakaladığı bir ilhamı, bir imajı olduğu gibi samimi ve sade olarak ifade edemez. Orhan, öteden beri alışılmış ve saplanmış mefhum ve biçimlerin bağlantısı içinden çıkmıştır. Şair, bir insanın nasırından öldüğünü gördüğü ve duyduğu gibi mısralara aksettiriyor.(...)Ben, Orhan Veli'nin şairliğini ve şiirimize getirdiği espriyi beğeniyorum demiştir."(İskenderoğlu, 1993: 33).

Reşid İskenderoğlu, kitabında Cahit Sıtkı'nın çeşitli edebiyatçılar ile ilgili hatıralarını anlatmanın yanı sıra şairi mizacıyla ilgili özelliklerini merkeze alarak incelemiştir. Şairin Karamsarlığı başlıklı VII. Bölümde Cahit Sıtkı'nın karamsarlığını değerlendiren ve bunu "*fizik yapısı kadar, o sıralarda babasından gördüğü maddi ilgisizliğe*"(İskenderoğlu, 1993: 19) bağlayan İskenderoğlu, kitabın VIII. Bölümünde şairin tabiat sevgisine eğilmiştir. İskenderoğlu, şairin kendisiyle bir sohbetleri sırasında şairin ruhundaki tabiat sevgisine bağlı olarak doğanın güzelliklerini bir alet arkasından izlemekten hoşlanmadığı için "*gözlüğü*"; kışın soğuşunu ve yazın yakıcı sıcağını çıplak ellerinde duymaktan büyük bir haz duyduğu için de "*eldiveni*" sevmediğini söylediğini belirtmiştir (İskenderoğlu, 1993: 21–22).

Hatıra kitabının en ilgi çekici bölümlerinden biri olan XV. Bölümde yazar, Cahit Sıtkı'nın ilginç bazı özelliklerini anlatır. Bu bölümden Cahit Sıtkı Tarancı'nun tıraş olmaya mutat olandan farklı olarak (*belki de şairane bir tercihle*) bıyıklarından başladığını öğreniriz.

İskenderoğlu'na göre şairin karamsar ruh dünyasının şekillenmesinde, kendini çirkin hissetmesinin payı büyüktür. Boyunun kısalığı, yüzündeki şark çibani ve fazla kıllı oluşu şairin kendini çirkin hissetmesine sebep olur. Bu durum, şairde çekingen, mahcup ve tutuk bir mizacın oluşmasına yol açmıştır. Şair, kendini çirkin (*hiçbir yetişkin kızın beğenmeyeceği kadar çirkin*) hissettiği için de kız arkadaşlarını yaşça küçük kızlardan seçmiştir.

Abbas şiirinde geçen meşhur Beşiktaşlı sevgili, bu durumun en güzel örneklerinden biridir. Balkanlardan göçen bir ailenin kızı olan Beşiktaşlı sevgili, aslında Cahit Sıtkı Tarancı'dan fizikî olarak hoşlanmamaktadır ama şairle ilişkisini onun şiiri inkisara uğramasın diye devam ettirmiştir. Hatıralarının bu kısmında İskenderoğlu, yaptığı görüşmeler neticesinde Beşiktaşlı sevgili ile ilgili ulaştığı bu bilgileri bizlerle paylaşmıştır:

"[Şairin]Beşiktaşlı sevgilisi o dönemin ve o çevrenin en güzel kızlarından biri olup, Balkanlardan gelme bir ailenin kızı olduğunu, bir eski komşuları ve aile dostu olan emekli Orman Müdürlerinden Muzaffer Üretener'den dinlemiştim. Ve bu arada Cahit Sıtkı'nın bu kıza yazdığı akrostiş(adlama) bir şiiri de bana okumuştur. O hanım kızdan aldığını da ifade etmişti. O şiiri kendisinden almadığıma şimdi esef ediyorum. Bu Beşiktaşlı güzel hanımın kültürlü olduğuna delalet eden bir de, bir cümlesini şöyle anlatmıştı. Bir gün iki komşu arkadaş söyleşide bulunurlarken Üretener, kendisine sormuş sana âşık olan bu gençle evlenmeyi düşünüyor musun? Aldığı cevapta:

—Fizik yapısı itibarile tipim değil. Onunla mutlu olamam. Bu nedenle evlenmeyi düşünmüyorum. Ancak görüyorum ki geleceği büyük bir şairdir. Bu sebeple inkisara uğramasın diye şimdilik ilişkimi sürdürüyorum demiştir.”(İskenderoğlu, 1993: 37).

Reşid İskenderoğlu, daha sonraları çeşitli araçlar koyarak bu Beşiktaşlı sevgili ile görüşme talebinde bulunur. Adı Cahit Sıtkı'nın Uçtu Uçtu şiirinde de geçen bu Beşiktaşlı Hanım,“Cahit Sıtkı'nın bana âşık olduğunu ve benim için şiirler yazdığını biliyorum. Ancak bu konu çok geride kaldı. Bu nedenle görüşmeye gerek görmüyorum.” diyerek yazarın bu isteğini reddetmiştir.(İskenderoğlu, 1993: 37–38)

Reşid İskenderoğlu, kızı ve damadı ile

[Uluslar arası Cahit Sıtkı Tarancı Sempozyumunda, Diyarbakır, 08.10.2010]

Yazar, kitabının *Şairin Mizacı* alt başlığı altında yayınladığı XVI. Bölümünde Cahit Sıtkı'yı *alçak gönüllü, güler yüzlü, hoşgörülü ve onurlu* bir kişi olarak nitelendirir. İskenderoğlu, Tarancı'nın şiirlerinde ölüm temasının ele aldığı XXI. Bölümde ise aslında şairin kendi ölümünden korkmadığını, ölümün bilincinde olduğunu ve onun hümanist bir yaklaşımla diğer varlıkların ölümü için üzüldüğünü vurgulamıştır (İskenderoğlu, 1993: 50).

Reşid İskenderoğlu, hatıralarının XXVII. Bölümünde Cahit Sıtkı'nın dinî inancını ele almıştır. Yazar, şairin bilinçaltında karşımıza çıkan manevî cepheyi babaannesinden aldığı terbiyeye bağlamıştır:

“Şair Cahit Sıtkı'nın babaannesi, Diyarbakır'ın yetiştirdiği ve yaşadığı zamanın bilimle dolu, Müftülük ve Zinciriye Medresesinde Müderrislik yapmış bulunan Tasavvuf Şairi Mevlana Ahmet Muhtar Hilmi Efendi'nin torunlarından. Cahit, ilk dini bilgi ve duygularını bu Hacı babaannesinden esinlenerek edinmiştir. Sonra da eski deyimle 'Salihat-ı Nisvan'dan bulunan kendi Hacı annesi de çocukları üzerinde bu manevi etkiyi işlemiştir. Kuşkusuz çocukluktan delikanlılık dönemine geçerken bu kutsal manevi çevrenin, onun saf ve masum inanç yaşamında da bilinçaltı da olsa yer bulması kaçınılmazdı. Şair de bunu bir şiirinde şöyle yansıtmıştır:

Bugün Cuma

Büyükannemi hatırlıyorum,

Dolaysıyla çocukluğumu.”(İskenderoğlu, 1993: 65).

Şairin aynı kuşaktan kuzeni olan Reşid İskenderoğlu, Cahit Sıtkı ile Anılar adlı bu hatıra kitabında kendi hafızasında yer alan hatıralara ek olarak Cahit Sıtkı ile ilgili yıllar boyunca topladığı malzemeleri de okuyucuyla paylaşmıştır. Kitabının beşinci sayfasında şairin

kuzenleriyle çekilmiş bir fotoğrafını sunan İskenderoğlu, bu kitabın hazırlanması aşamasında *Hilmi Yavuz'a*, şairin eşi *Cavidan Hanım'a* ve *Beşiktaş Belediye Başkanı'na* yazdığı mektupları da ekler başlığı altında kitabının sonuna eklemiştir⁴.

Sonuç

*"Bilmem ki hâtıralar
Ne istersiniz benden
Gelir gelmez sonbahar?"*
Cahit Sıtkı Tarancı,
Hâtıralar şiirinden

Ziya Osman Saba, Baki Süha Ediboğlu, Salim Şengil, Elif Naci, Halil Soyuer, Cahit Külebi ve Oktay Akbal hatıra kitaplarında Cahit Sıtkı Tarancı ile ilgili hatıralarını yazan belli başlı edebiyatçılar olarak dikkat çeker. Bu isimlere ek olarak Avukat Reşit İskenderoğlu, şair ile ilgili hatıralarını "*Cahit Sıtkı Tarancı ile Anılar*" adlı kitabında yayınlamıştır.

Reşit İskenderoğlu, Cahit Sıtkı Tarancı'nın hem teyzesinin oğlu hem de çocukluk arkadaşıdır. Bu sebeple, şairi en yakından tanıyan isimlerden biridir. İskenderoğlu, yirmi dokuz bölüm ve eklerden oluşan kitabında Cahit Sıtkı'yı fiziksel özelliklerinden kişilik özelliklerine kadar pek çok açıdan incelemiş ve onunla ilgili anılarını okuyucuyla paylaşmıştır.

Cahit Sıtkı Tarancı ile ilgili müstakil tek hatıra kitabına imza atan Reşid İskenderoğlu, kendi imkânlarıyla yayınladığı bu hatıra kitabıyla çok sevdiği teyzesinin oğluna hem güzel bir kadirşinaslık örneği göstermiş hem de şairin dünyasını anlamamız hususunda pek çok ipucu içeren bir kılavuz kitap yayınlarak edebiyat araştırmalarına hizmet etmiştir.

KAYNAKÇA

- AKBAL, Oktay(1964). *Şair Dostlarım İzlenimler Anılar*, İstanbul: Elif Yayınları.
EDİBOĞLU, Baki Süha(1968). *Bizim Kuşak ve Ötekiler*, İstanbul: Varlık Yayınları.
ENGİNÜN, İnci(1989). *Cahit Sıtkı Tarancı Evime ve Nihal'e Mektuplar*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
İSKENDEROĞLU, Reşid(1993). *Cahit Sıtkı Tarancı ile Anılar*, Ankara: Lazer Ofset Basım.
İSKENDEROĞLU, Reşid(2008). *Memleket İsterim[Cahit Sıtkı Tarancı]*, Ankara: Kardelen Ofset Basım.
İSKENDEROĞLU, Reşid(2010). *Haydi Abbas (Şair Tarancı'dan)*, Ankara: Kardelen Ofset Basım.
KORKMAZ, Ramazan(2002). *İkaros'un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
KÜLEBİ, Cahit(2007). *İçki Seveda Dolu Yolculuk*, Ankara: Bilgi Yayınları.
NACI, Elif(1981). *Anılardan Damlalar*, İstanbul: Karacan Yayınları.
SOYUER, Halil(2004). *Şair Dostlarım*, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
ŞENGİL, Salim(1991). *Anılarda Kalan Portreler*, İstanbul: Cem Yayınları.
TARANCI, Cahit Sıtkı(1971). *Otuz Beş Yaş*, 11. Bas., İstanbul: Varlık Yayınları.
TARANCI, Cahit Sıtkı(2001). *Ziya'ya Mektuplar*, 2.Bas., İstanbul:Varlık Yayınları.

⁴ Reşid İskenderoğlu'nun kitap boyunca yayınladığı belli başlı belgeler şunlardır: a. Cahit Sıtkı'nın el yazısıyla imza örneği(XX. Bölüm:47) b. İlkan San'ın Gel Gör Ki şiiri, XX. Bölüm: 49(Bu şiir, Cahit Sıtkı'nın Otuz Beş Yaş şiirine bir naziredir.) c. Mehmet Helvacı'nın Cahit Sıtkı'ya adlı şiiri, XXII. Bölüm:52 d. Cihat Baban'ın Cahit Sıtkı Tarancı ile ilgili bir yazısı, Cumhuriyet gazetesi, 15 Kasım 1969, Günden Güne Köşesinden, XXIII. Bölüm: 53-54 e. Ziya Osman Saba'nın Cahit Sıtkı'nın kız kardeşi Nihal Hanım'a yazdığı bir mektup XXIV. Bölüm:55-58 f. Cahit Sıtkı Tarancı'nın Toprak Mahsulleri ofisinde çalıştığı günlerde Reşid İskenderoğlu'na yazdığı bir mektup, XXV. Bölüm:60-61.